

בס"ד

שיעור הגר"א עוזר שליט"א ראש ישיבת אתרי

המתקיים בבית הכנסת "מאור ישראל", בראנד 18, הר נוף

בענין:

**מצות שמחה
בימים טובים**

- תקג -

נמסר בש"ק חוה"מ פסח ה'תשע"ז

בש"ק פ' שמיני יחל השיעור אי"ה בשעה 17:15 ויהיה בענין:

נטילת ידיים

מנחה בשעה 17:00

השיעור לעילוי נשמת ר' שלמה ב"ר בן ציון זצ"ל ויהיה דבורה בת ר' אלקנה ע"ה

בברכת שבת שלום

המארגנים

מצות שמחה בימים טובים

שאינה קשורה כלל בדין שלמי שמחה.

ב והנה נחלקו ר"ז ואב"י (בר"ה ו ובקדושין לד): אם האשה חייבת בשמחה חיוב עצמי או בעלה משמחה. ופשט דברי הרמב"ם (ריש הל' חגיגה) מורים - כפי שתפסו השאג"א (סו) והמנ"ח (תפח), ועוד אחרונים, דלא כפי שנדחקו מאד בדבריו הכס"מ והלח"מ - שפסק כר"ז שחייבת. וכן הוכיחו מדבריו בהל' מעשה הקרבנות (יד, יד). וע"ש בלח"מ) דהאשה קיימא בבל תאחר, הרי דמחויבת ב'ובאת שמה' כמבואר בסוגיא בר"ה. וכן מוכח להדיא מדבריו בהל' עכו"ם (יבג) שמונה את השמחה בין שאר מצוות עשה שהזמן גרמן שהנשים חייבות בהן. אלא שכבר הקשו מדבריו בהל' יו"ט (פ"ו הי"ח) שהבעל משמח את אשתו בראוי לה, וכן את האלמנה השרויה אצלו - שהם דברי אב"י ולא ר"ז, וכיצד מזכה הרמב"ם שטרא לבי תרי.

אמנם התירוז מבואר בעצם סידור דברי הרמב"ם, וכן מורים דבריו הברורים בספר המצוות (עשה נד) ששני דיני שמחה הם; מצות שמחה של אכילת שלמים, המבוארת ברמב"ם בהל' חגיגה, והיא קיימת אף בנשים כר' זירא, והיא זו הממועטת מלילה ראשון, ועוד מצוה כללית לשמוח ברגלים המבוארת בהל' יום טוב, ועיקרה של מצוה זו הוא להיות שמח וטוב לב, ומתקיימת בכל אדם כפי הראוי לו. וחשוב זה אינו מוטל על האשה אלא על הבעל לשמח את אשתו ואת כל בני ביתו, ודין זה נוהג בלילה הראשון כפשט הדברים בהל' יום טוב.

ומבואר א"כ שלדעת הרמב"ם לא נחלקו ר"ז ואב"י אלא בדין שלמי שמחה, אבל בחיוב הכללי של שמחה ברגל, הכל מודים שהבעל הוא המצווה לשמחה. ועל כן הגם שפסק הרמב"ם כר"ז שהנשים חייבות בשלמי שמחה, מ"מ בחלק השני של שמחה, אף לר"ז החיוב מוטל על הבעל.

ומעמ"ז של הרמב"ם שפסק כר"ז אעפ"י שהלכה ככתראי, וכפי שהשיג הראב"ד - נראה משום שבברייתא (המוכרת בחגיגה ו): מבואר להדיא שהנשים איתנהו בשלמי שמחה, דתניא יש בשמחה שאין בראיה ובעולה שהיא נוהגת באנשים ובנשים, וצ"ל דאב"י לא שמיע ליה הך ברייתא. ומאידך גם דברי אב"י שהבעל משמח את האשה בראוי לה וכן את שאר בני ביתו בראוי להם, מבואר גם כן בברייתא בפסחים קט. ועל כן הביא הרמב"ם דברים אלו שמקורם בברייתא, ומזה הוציא דתרי דיני ניהו וחלוקים המה בדיניהם כנ"ל!

וי"ש להטעים היטב סברת הרמב"ם עפ"י ד השאג"א (סה) שהבשר והיין אינם אלא מכשיר ו'היכי תמצוי להגיע לשמחה, ומי

א דעת התוס' במו"ק (יד) ששמחת הרגל בזה"ז שאין לנו בשר קדשים - מדרבנן, ואילו הרמב"ם הריטב"א והר"ן (בסוכה מב) נוקטים שהיא מדאורייתא, וכן משמע ברמב"ם, כפי שתפס השאג"א (סה). וכ"מ מהר"ף ברכות טז לענין אבלות, דמצות שמחה דוחה אבלות דאורייתא דיום ראשון, אף בזה"ז. וכן הביאו האחרונים לשמוע מדברי המג"א תקמ"ו סק"ד).

וי"ש להעיר מלשון הברייתא (בחגיגה ו): שלש מצוות נצטוו ישראל בעלותם לרגל, ראייה וחגיגה ושמחה. והלא לשיטת הראשונים שאף בזה"ז קיימת מצות שמחה מדאורייתא, אין השמחה קשורה לעליה לרגל. והריטב"א והר"ן כתבו דחיוב שלמי שמחה אינו אלא למצוה מן המובחר אבל מצות שמחה מתקיימת גם בלאו הכי, ולדבריהם צריך לדחוק ולפרש לשון הברייתא דקאי על המצוה מן המובחר. אמנם ברמב"ם לשיטתו נראה לתרץ דברי הברייתא באופן מרווח.

דהנה בברייתא (בפסחים עא). מיעטו לילה ראשון משמחה, ולא נמצא חולק על כך בגמ'. וכבר העיר השאג"א (סה) שמסתמת דברי הרמב"ם ומפשט דבריו (בהל' יום טוב פ"ו הי"ז) נראה שנקט להלכה שנוהגת מצות שמחה אף בלילה הראשון. וכן מבואר מהר"ף (ברכות טז).

וכתבו הרבה מרבתינו האחרונים (חת"ס פסחים שם; אמרי ברוך על הטו"א חגיגה ה; הגר"ח בסנסיל; מנחת ברוך עט; חזו"א בפסחים קנד לדרך עא) שהרמב"ם מפרש המיעוט רק לענין שלמי שמחה, וכדמשמע במהלך הסוגיא שם שרצו לפרש הטעם משום שאין זביחה אלא בשעת שמחה, אבל שאר עניני שמחה נוהגים אף בלילה ראשון.

ומזכר מזה דלהרמב"ם שלמי שמחה אינו בגדר 'מצוה מן המובחר' בעלמא כמוש"כ הריטב"א והר"ן אלא מעיקר המצוה הוא, אלא ששני דינים חלוקים הם במצות שמחה, האחד אכילת שלמי שמחה, ואותו מיעט הכתוב מליל ראשון, והשני שמחה בשאר דברים, כבשר חולין ויין.²

והנה כתב הרמב"ם (בהל' יו"ט שם) 'שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב כו'. מדברים אלו נראה שמצות שמחה קיימת גם בר"ה [שאל"כ מהו 'שאר ימים טובים' והרי אין שם אלא שבועות], ולהדיא מנה הרמב"ם בפ"א מיו"ט ה"א ששה ימים טובים וביניהם ראש השנה, וכמו שהראה השאג"א (ק-קא) כשיטת כמה מהראשונים. והרי התם ודאי ליכא שלמי שמחה, ומבואר בדעת הרמב"ם שמלבד חיוב שלמים ישנה מצות שמחה

ד וצ"ב אמאי השמיט הרמב"ם ד"ו הלא פסק שיש זביחה שלא בשעת שמחה וצריך להשיעונו שאכילת השלמים אינה בליל ראשון. ונ' לכאן שהרמב"ם נקט שהמיעוט הוא מחובת אכילת שלמי שמחה בלילה הראשון, וזה משתמע ממילא מדבריו במה שסתם שמביאים השלמים ברגל (הגם שאפשר גם מקודם לכן) עם שאר קרבנות הרגל.

ה ודלא כפירוש ר"ת בתוס' קדושין שם, דאף לאב"י מתפרשת הך ברייתא דנוהגת בנשים אלא דעל הבעל מוטלת החובה להביא לה השלמים.

ו וצריך ליתן טעם שהנשים נתרבו בשלמי שמחה ולא נתרבו משאר עניני שמחה (ומצד הסברה היה מקום לומר להפך שהרי אין בידה להביא קרבן, וכמו שפירש ר"ח). ואפשר שענין שמחת הלב אינו תלוי בה כ"כ אלא בבעלה מפני שהיא ברשות אחרים או מטעם אחר, כמו שמצינו במצות 'ושמח את אשתו'. וכך יש לפרש הלשון 'אשה - בעלה משמחה'. כלומר כך היא המציאות.

א ונראה עכ"פ דמצוה מן המובחר מדאורייתא קאמרי, שהרי מקרא מפורש הוא לזכות שלמים ולאכלם שם. ועוד י"ל בפירוש דבריהם דכלפי עיקר מצות שמחה, השלמים אינה אלא 'מצוה מן המובחר' כי עיקר המצוה מתקיימת אף בלעד. ומ"מ לענין דין הבאת שלמים חובה גמורה הם בפנ"ע, וכפי שיבואר להלן ששני דינים הם.

ב להנ"ל דלכו"ע הוא מדאורייתא אלא דאינו מעכב בעיקר מצות שמחה, לכאורה אין הכרח לכך, די"ל דהמיעוט קאי על מצוה זו.

ג אא"כ נאמר שבה לכלול גם ימים טובים מדרבנן כגון פורים וחנוכה, ואעפ"י שבהמשך מסיים 'שנאמר ושמחת בחגך'.

חובת אכילה, לא היו מעתיקי השמועה שותקים וסותמים שיוצאים ידי חובה בזמן שאין יוצאים בזה חובת הקרבת שלמים.

ואמנם קושיות אלו קושיות אלימתות, וכפרט שהרמב"ם (חגיגה ב,י) עצמו סתם שכהנים יוצאים בחטאות ואשמות, אך מאידך מלשון הרמב"ם בספר המצוות, ופשטות דבריו בריש הל' חגיגה משמע כאבי עזרי, וכבר כתב כן הצ"ח בחגיגה ו. וביותר הוכיח כן האמרי ברוך בהגהות לטו"א (כאבני מלואים בחגיגה ו) מלשון הרמב"ם בפירוש המשניות בהקדמתו לסדר קדשים, שכתב ששלשה קרבנות נתחייבו ישראל להקריב ברגל, הראיה החגיגה והשמחה. ובהגהותיו לטו"א (חגיגה יז:) הוכיח עוד מדברי הרמב"ם (חגיגה א,ח) שאעפ"י שאין מקריבין נו"נ ביו"ט, מקריבים עולת ראיה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה שאין אלו נדרים ונדבות אלא חובות.

ועוד מוכח כן מדברי הרמב"ם (חגיגה ב,ד) שערל וטמא פטורין משמחה מ'פני שאינן אוכלים בקדשים ואינן ראויין לביאה'. ואם חיוב שמחה אינו אלא באכילה, אין מוכן הטעם שכתב שאינם ראויים לביאה, הלא יכולים לאכול קרבן של אחרים. וכבר התקשה כן - לפי שיטתו - החזו"א בפסחים (קנד לדף פ). וא"כ צ"ע טובא בשיטת הרמב"ם.

וי"ז לבאר ולהאיר היטב שיטת הרמב"ם, דהנה בתוס' (בחגיגה ז:) אמר ר"י דדוקא היכא שהקריב שאר קרבנות משום שמחה יוצא ידי חובת שמחה אבל הביאום לשם נדרים לא נפיק רק משום הקדשים. והטו"א תמה מאד על דבריהם מה טיבה של כוונה זו והלא א"א שיכוין בחטאות ואשמות לשם שלמי שמחה שהרי יפסול משום מחשבת שלא לשמה, ויצא לחלוק בגבורתו על התוס'. וכן תמה המנ"ח אלא שכתב שאין בנו הכח לחלוק. ומ"מ צריך להבין דעת רבותינו בעלי התוס'.

והנה המאירי (בריש חגיגה ובפסחים עא) כתב דשלשה קרבנות נתחייבו ישראל להקריב ברגל, ראיה חגיגה ושמחה. וזהו כלשון הרמב"ם בהקדמתו לסדר קדשים הנ"ל. אכן בשלשה מקומות אחרים (בביצה יט בבית הבחירה ובחדושים, וכן בחגיגה ז) חזר המאירי וכתב כלשון זה דשלשה קרבנות נתחייב ישראל ברגל, ראיה חגיגה ושמחה אבל הוסיף שאעפ"י שחייב אדם להביא שלמי שמחה ואין דבר שבחובה בא אלא מן החולין, אעפ"כ יוצא ידי חובתו בשאר קרבנות [והיא היא קושית החזו"א על מש"כ באבי עזרי, דאם חובת הקרבה יש כאן, כיצד יוצא ידי חובתו בקרבן אחר] - כי אין הקרבן עיקר המצוה אלא האכילה עיקר המצוה. וצ"ב בענינה של 'פשרה' זו.

ד ונראה מכל זה דאין כאן חיוב 'קרבן' כמו עולת ראיה וחגיגה דחיובי קרבן מיוחד הן, ומ"מ מכלל חיוב השמחה הוא זביחת קרבן עם אכילת בשרו, דאף העבודה היא חלק ממצות השמחה, וכפי משמעות לשונות הרמב"ם והמאירי שיש חובת הקרבה, אלא דאין כאן 'חובת קרבן' כשאר חובות של קרבנות וע"כ יוצאים בה בקרבן אחר, ומ"מ יש חובת שמחה בהקרבת 'זבח משפחה' כדי לאכול את בשרו, וע"כ טמא וערל שאינם בני הקרבה פטורים ממצוה זו.

שאין בשר ויין משמחים אותו חייב לשמח עצמו בדברים אחרים המביאים לידי שמחה, וכמו שאמרו נשים בבגדי צבעונין וקטנים בקליות ואגוזים. ומעתה נראה בשיטת הרמב"ם דכל זה הוא בדין השמחה השני, דבשר חולין ויין, אבל בדין הראשון דאכילת שלמי שמחה אינו כן, אלא שאכילת בשר הקדשים לשם שמחה זה הוא המבוקש בדווקא והוא מעשה עבודה שמחה לפני ה', וכדיבואר להלן בהרחבה, וא"כ דווקא בשמחה דבשר ויין יתכן גדר שהוא חובה על האיש לשמח את אשתו, כיון שעיקר המצוה בתוצאה, אבל במצות אכילת שלמי שמחה שמעשה העבודה דאכילה הוא המבוקש, ודאי הוא חיוב עצמי על כל מי שמחויב בדבר. ובוה תתבאר היטב גם השגת הראב"ד החולק על הרמב"ם, שכבר עמד הלח"מ שהראב"ד חולק בתרתי, האחד, שפסק כאביי שאין חיוב עצמי על האשה אלא שבעלה משמחה, ועוד, שאין השמחה בקרבן אלא בשאר דברים. ולהנ"ל מבואר היטב דהא בהא דתליא, דלאביי שאין חיוב עצמי על השמחה אין מקום באשה לשמחה דאכילת שלמים כלל. ובוה יתיישבו דברי רש"י (בקדושין לד ובר"ה ו) שביאר דברי אביי בעלה משמחה - בבגדי צבעונים. והתוס' תמהו דהלא בזמן שביהמ"ק קיים אין שמחה אלא בבשר שלמים. אך לדעת רש"י לאביי אין מקום באשה לחיוב זה דאכילת שלמי שמחה.

וי"ז לבאר דמקור שני הדינים האלו הוא פשוטו של מקרא והדרשה, שפשוטו מיירי בשמחה הכללית, דבשר ויין של חולין, שהרי בפשוטו מיירי באלמנה השרויה אצלו, שעליו מוטל לשמחה, ובוה אין המצוה אלא בתוצאת השמחה וכנ"ל, ואילו הדרשה מג"ש מהר עיבל היא המקור לדין דאכילת שלמי שמחה.

ג והנה לפי גרסת התוספתא (מובאת בתוס' חגיגה ו:) מבואר דאיכא תשלומין לשמחה. וכבר תמהו האחרונים הלא מצות שמחה קיימת בכל הימים ומאי שייך בזה תשלומין.

וי"ז לבאר עפ"י מה שהניח בהגהות חשק שלמה (ריש ערכין) כדבר פשוט דמצות אכילת שלמים אינה כל ימות החג אלא פעם אחת, וא"כ שייך דין 'תשלומין' כלפי חיוב זה שהוא חד פעמי. וכפי הנ"ל מובן שיש לחלק בין מצות אכילת שלמים שהיא פעם אחת, למצות שמחת הלב שהיא בכל משך הרגל.

ובספר אבי עזרי (הל' חגיגה) פירש דברי התוספתא על פי מה שיצא לחדש בדעת הרמב"ם, עפ"י לשונו בסהמ"צ שם ובריש הלכות חגיגה, שמלבד חיוב אכילת בשר שלמים, יש חיוב נפרד של הקרבת קרבן שלמי שמחה ברגלים, ועל חיוב זה, שהוא פעם אחת ברגל, אמרו בתוספתא שיש לו תשלומין.

והחזו"א (במכתבו שבסוף ספר אבי עזרי) חלק בתוקף על חידוש זה, שאם כן צריך היה הדבר להיות מפורש ומפורסם במשנה ובגמרא, והלא שנינו שיוצאים ידי שמחה כנדרים ונדבות והכהנים באכילת חטאות ואשמות, ואילו היה חובת קרבן מלבד

ז וכן משמע בתוס' יומא ג. ד"ה פור, וכפי שפירש השפ"א שם בדבריהם, וכ"כ שם בדעת הרמב"ם, אך ברש"י ותוס' בפסחים עא ותוס' שם צה: (וכן נראה מדבריהם בדף קט. ד"ה במה משמחו) ובסוכה מב: משמע שהמצוה בכל יום בימות הרגל. וכן נקט כדבר פשוט באג"מ או"ח ח"ג סוס"י סח. וע' גם בפניי מנח"ש ביצה יט.

ח לפי מש"כ לעיל בדעת הרמב"ם שהשמיט מיעוט לילה ראשונה משלמי שמחה משום דממילא משמע דאין חובה בלילה, מוכח מזה שחיוב אכילת שלמי שמחה הוא בכל הרגל, שאם רק פעם אחת, עדיין צריך להשמיענו שלא יוצא בזה בלילה הראשונה.

מצוה'. אמנם מסתבר דאם לא שמח באכילת השלמים לא קיים המצוה, וכ"מ מלשונו (הגיגה ב,י) 'שמצוה זו היא לשמוח באכילת בשר לפני ה'... אבל אין יוצאין ידי חובתן לא בעופות ולא במנחות שאינם בשר המשמח'. ומ"מ לענין מצוה זו האכילה היא ממעשה המצוה עצמה הגם שאין בזה עדיין קיום המצוה כנ"ל, ולכך יוצאים בקרבן אחר משום דאי"ז חובת קרבן אלא חובת הקרבה בעלמא לשמחה, ובכל זבח שזובח לכוונה זו (כהתוס') יוצא בזה ידי זבח שממנו יאכל הבשר ברגל. משא"כ החובה הכללית של שמחה, עיקרה שמחת הלב וכל המעשים השונים אינם אלא כמכשירי מצוה (אם כי מדרבנן י"ל דשתיית היין [ולהרמב"ם, אף אכילת בשר חולין] וכד' נעשו מטכסיסי המצוה, אמנם מדאורייתא אין אלו אלא בגדר מכשירין).

ואת שפיר לשון הברייתא בחגיגה שהשמחה היא משלש מצוות שנצטוו עליהן ישראל ברגל, ואין להקשות הלא להרמב"ם השמחה היא מצוה שאינה קשורה לרגל - דאדרבה, ברייתא זו היא המקור לשיטת הרמב"ם, כי אכן מצוה זו של הבאת שלמי שמחה היא מצוה מדאורייתא האמורה ברגל דוקא, שעניינה הבאת זבח משפחה, עבודתו ואכילתו בשמחה, ולענין זה בלבד נתרבו הנשים כדאיתא בהמשך הך ברייתא גופא, משא"כ מצות שמחה הכללית האמורה בהלכות יו"ט, בה אין עוסקת הברייתא הזו, שהיא אינה תלויה במקדש והנשים לא נתחייבו בה כשאר מ"ע שהז"ג, ועליה אמרו בברייתא בפסחים קט. חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל, אנשים בראוי להם ונשים בראוי להם וכו'.

והנה רעק"א (מהדו"ק א) חידש שאשה ששכחה 'יעלה ויבוא' בברכת המזון דיו"ט לא תחזור, מפני שאינה מחויבת לאכול פת ביו"ט, עפ"י מה שייסד שם שאינה מחויבת בעונג יו"ט דמצות עשה שהזמן גרמא היא. ובהשמטות הוסיף רעק"א שגם מצות שמחה, הרי לדעת הראב"ד אינה מחויבת בעצמה, וגם להרמב"ם שמחויבת, הרי סגי בבשר ויין ולא דווקא פת. ולפי מה שנתבאר אין צריך לזה, כי להרמב"ם מה שמחויבת בחיוב עצמי זה רק אכילת בשר שלמים אבל החיוב הכללי דשמחה מודה ר"ז לאב"י שהחיוב הוא רק על בעלה שהוא משמחה ולא עליה.

והנה הגר"ח (בסנסל הנ"ל) תירץ לפי דבריו קושית השאג"א (סח) על הרי"ף (בברכות טז) דכיון שהתמעט לילה הראשון משמחה כיצד נדחית האבלות בליל יו"ט. ותירץ על פי יסודו שהתמעט רק מאכילת שלמים ולא משאר מיני שמחה. אכן אכתי יקשה אמאי נשים אינן חייבות באבלות ביו"ט, ולא רק להראב"ד שפסק כאב"י קשיא אלא גם להרמב"ם קשה שהרי בשמחה הכללית היא אינה חייבת. אלא מחוורת בזה כמו שביאר הגרש"ר (כתובות ו) שאף אם נשים פטורות משמחה מ"מ גם לגבייהו החפצא של היום הוא זמן שמחה שאין נוהגת בו אבלות, וכן הוא לגבי ליל יו"ט ראשון, שאף אם התמעט משמחה מ"מ ודאי הוא בכלל זמן שמחה דיו"ט ואין נוהגת בו אבלות.

ובזה תאיר כוונת התוס', דודאי אין כוונתם דשוחט החטאת לשם 'קרבן' שלמי שמחה, דזו היא מחשבה הפוסלת, אלא ששוחט החטאת לשם קרבן חטאת במחשבה שיאכל הבשר בתורת שמחה, ובה שפיר נעשית האכילה שאחר כך כאכילת זבח משפחה'.

וכן מובן בזה דעת האומר בענין זביחה בשעת שמחה, ואם אין זו אלא מצות אכילה גרידא כדברי החזו"א, מהי תיתי דבעינן זביחה בשעת שמחה, והלא אף בחטאות ואשמות שאינן שייכות כלל לשמחה יוצאים באכילת בשרן - אלא מסתבר כנ"ל דלעולם איכא חיוב הקרבה מטעם שמחה, ועל כן יש צד לומר שאם הקריב שלא בשעת שמחה לא יצא, משא"כ בחטאות ואשמות שהביא בשעת שמחה [ולשם קיום שמחה - לדעת התוס'] - יצא. ומ"מ פסק הרמב"ם (כפ"ב הי"ב) כמאן דאמר דלא בעינן זביחה בשעת שמחה כיון שאינו חיוב קרבן וממילא אין צריך שתהיה הזביחה בשעת החיוב.

נמצא אפוא שכלפי מצות שמחה הכללית שעיקרה להיות שמח וטוב לב, והיא נוהגת אף בזה"ז, האכילה אינה אלא כמכשירי מצוה בעלמא וכגון אפיית מצה ורכישת ד' מינים וכד', אבל כלפי חובת שמחה של אכילת שלמי שמחה, האכילה נחשבת כמעשה מצוה ולא כ'מכשיר', ואם כי 'קיום המצוה' נעשה רק בשמחה עצמה אבל 'מעשה המצוה' הוא כבר באכילה, וכהחילוק שחילק הגרא"ו לענין מצות פר"ו, דהביאה חשיבא מעשה מצוה אם כי אינה מתקיימת אלא בלידת הבנים. וכן מובא בחדושים המיוחסים להגר"ח לענין תקיעת שופר לדעת ר"ת, דהתקיעה היא מעשה המצוה והשמיעה היא קיומה, שלכך תוקע לתוך הבור לא יצא וכד'. ויסוד חילוק זה מוטו בשם הגר"ח אודות דרך הרמב"ם בחיבורו הגדול, שברמיזות המצוות הגדיר הרמב"ם את קיומי המצוה, ובגוף החיבור כתב את מעשי המצוה. וזה תואם עם דברי הגרא"ו לענין פו"ר, שברמיזות הגדיר את המצוה 'לפרות ולרבות' ואילו בגוף ההלכות (בפ"ו מהל' אישות) כתב 'חייב לבעול בכל עונה עד שיהיו לו בנים מפני שהיא מצות עשה של תורה שנאמר פרו ורבו'. וכן מוסברים השינויים שבדבריו במצות תשובה ובמצות תפילה, וכהנה רבים". ואף כאן כתב הרמב"ם 'לשמוח ברגלים' דקיום המצוה הוא בשמחה, אבל לעולם אכילת השלמי שמחה אינה מכשיר בעלמא אלא מעשה המצוה.

נמצינו למדים דמצות שמחה של אכילת שלמים הנלמדת מ'זובחת שלמים ואכלת שם', להרמב"ם היא מצוה מעשית של אכילת בשר, שלא כמצות שמחה הכללית שעיקרה התוצאה ואילו המעשים המביאים אותה אינם אלא 'מכשירי

י ע"ע מצוה קפב.
יא ע"ע בשיעורים ו,ב; יא,ג; סג

